

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1703. Soc. 164.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

pericula, Societati nostræ appulit animum. Bona sua largitus pauperibus, & Domui Professæ. Ingenita sinceritas monstrabat viri probitatem. Attemperavit se adolescentibus tironibus, tanquam major natu non esset. Somnum suffurabatur corpori, ut orationi vacaret. Si quid temporis supererat ab injunctis oneribus, contrivit coram Eucharistia non sine suavissimis lacrymis. Multa pertulit à molesta podagra semper animo patienti.

8. Ob rationes universæ Europæ notas fluctante Hispaniâ post mortem Archithalafus Castellæ migrat in Lusitaniam, Caroli II. Excellentissimus Dominus Joannes Thomas Henriquius de Cabrera magnus Castellæ & Legionis Archithalaffus in Lusitaniam se recepit, ubi à Serenissimo Rege Petro hujus nominis secundo magnis honoribus exceptus fuit. Secum duxerat P. Carolum Antonium Casnedum Mediolanensem nostræ Societatis, quo uti cœperat à confelsionibus, ex quo Præfectus Infubriæ illum novit Mediolani, & nostrum P. Alvarum Cienfuegos, qui in Asturiis nobili genere natus, & Salmantica Societati adscriptus, post traditas magna cum ingenii laude, & Societatis decore litteras humaniores, Philosophiam, & Theologiam, Doctoris laureâ condecoratus in Academia Salmanticensi, vespertinam Theologiæ cathedram ibidem moderabatur.

Annus 1703. Soc. 164.

^{1.}
Post P. Michaëlem Diasium, ultimâ Maji suscepit onus regendi Provinciam Novus Provincialis, & his de Quindennis, P. Dominicus Nunius. Cœpit per hoc tempus sævire tempestas adversus nostra Collegia circa quindennia perfolvenda de redditibus Ecclesiarum, quas de suo jure Patronatûs, tam Serenissimi Lusitanicæ Reges, quam alii Principes Ecclesiastici, & sæculares applicaverant Collegiis à se fundatis. Origo litis inde orta, quòd Reges, & Principes annuente Pontifice multas nobis largiti sunt Ecclesias & Beneficia de suo Patronatu, quarum natura ea est, ut propter illarum provisionem nihil solvatur Reverendæ Cameræ Apostolicæ, eò quòd ad illa obtinenda, fructûsque percipiendos, satis sit Regis, aut Principis præsentatio, & Ordinarii collatio. Quod multò aliter evenit in cæteris Beneficiis, quæ etiam si sint de jure Patronatûs laici, præsentatio fit Pontifici, Bullæq; Romæ expediuntur; solvuntque provisi à tempore Bonifacii IX. solitas annatas Rev. Cameræ Apostolicæ; similia namque beneficia cum in perpetuum uniuntur alicui Collegio, Monasterio, aut Capitulo, tenentur solvere unoquoque quindennio easdem annatas, quas novi Provisi retroactis temporibus solvere consueverant ex decreto Pauli II.

2. Videns namque Pontifex damnum, quod inferebatur Sacro Cardinalium Collegio, & Rev. Cameræ Apostolicæ, ejusque Officialibus; inter quos annatarum pecuniæ dividi solent; ex perpetua beneficiorum unione; eò quòd per illam vacaturis, ac novis provisionibus occludebatur locus, cum Collegia mori non possint: nec illa ditescerent ex aliena jactura, statuit anno 1469. per Bullam, quæ incipit: *Decet Romanum Pontificem*, ut deinceps per fictionem juris Ecclesiæ illi unitæ unoquoque quindennio censerentur vacare, & de novo provideri, tenereturque Capitulum, aut Collegium, cui erant unitæ, easdem annatas solvere, quæ antea juxta taxam Rev. Cameræ Apostolicæ solvebantur; & ex isto quindecim annorum circulo species ista annatarum Quindenniorum nomen sortita est. Quam Pauli II. constitutionem labentibus annis confirmârunt, & ampliârunt Julius II. anno 1505. Paulus IV. anno 1558. Pius V. anno 1567. & Sixtus V. anno 1585.

3. Erant igitur, ut diximus, unitæ in perpetuum nostris Collegiis per Pontificia diplomata quam plurimæ Ecclesiæ, tam ex illis, quæ taxatæ, & vacaturas habebant in Romana Curia, quam ex illis, quæ eas non habebant. De primis nulla erat quæstio, cum compertum esset subjacere legi Quindenniorum, quæ à nostris exactissimè solvebantur. Circa secundas universa vertebatur

controversia. Contendebant Ministri Pontificii omnes Ecclesias unitas Collegiis, cujuscunque naturæ forent, absolutè, & indiscriminatim ad quindennia teneri. Semel enim, aiebant, quòd Pontifex eas sejunxit à Regio Patronatu, & conjunxit Collegiis, induunt naturam cæterorum beneficiorum, quæ in perpetuum uniuntur; & Quindenniorum legi, aliisque oneribus subjacent. Et ita decisum affirmabant à Pio, & Sixto V.

4. A Pio, dum in Bulla *Apostolicæ Sedis* ait quindennia solvenda ex omnibus Ecclesiis, & beneficiis unitis, *Etiã si manualia, & de jure Patronatûs existant.* A Sixto, dum in Bulla *Camere nostræ* declarat quindenniorum oneri subjacere omnia beneficia Collegiis unita etiãsi manualia, & de jure Patronatûs Laicorum, etiã Imperatoris, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, Baronum, & aliorum Nobilium, & Illustrum.

5. Econtra Serenissimus Rex, ejusque Ministri asserabant Ecclesias istas immunitate suâ minimè spoliandas, nec Collegia nostra futura deterioris conditionis, quàm sacerdotes sæculares, quibus antea conferri solebant, absque ullo annatarum solvendarum onere. Quindennia introducta à Paulo II. ad resarciendum damnum emergens ex perpetua unione, & defectu provisionum, ac expeditionis Bullarum; nullum verò damnum oriebatur ex ista unione, quippe nullum unquam ex illis Rev. Camera Apostolica habuit emolumentum, ne pro illis expediebantur Bullæ; ac proinde cessante sine legis, legem ipsam quoque cessare. Quindennia successisse locò annatarum, ut planè constabat ex allegatis Constitutionibus: Ecclesias, de quibus erat quæstio, nunquam solvissè annatas; igitur censendas immunes à quindenniis. Nec Bullas Pii, & Sixti V. contrarium evincere; quia Pontifices loquuntur de beneficiis eorum, qui habebant vacaturas in Curia, & tenebatur annatarum lege; non verò de immunitibus isto onere, ut ex contextu clarè patebat.

6. His, aliisque non minoris ponderis argumentis suffultus Serenissimus Rex Provinciali nostro injunxit sub pœna exterminii, ne quindennia ullo modo solveret, ac Regium, patriumque jus in re tanti momenti læderet. At Illustrissimus D. Michaël Angelus de Comitibus tum Pontificiis Nuncius in Lusitania, postea S. R. E. Cardinalis, & summus Pontifex sub nomine Innocentii XIII. accersit P. Provinciale, urgetque, ut solvat, minitendo privandum Magistratu, si secus faciat. Provincialis, ut erat vir litteratus, & magnanimus, modestè proponit jus, & voluntatem Regis. Quod attineret ad privationem sui muneris, illud sibi non esse quæstui, sed oneri; propterea amissionem esse favorem, non injuriam. Idem dicturum, qui succederet. Novas machinas Ministri Pontificii excogitarunt, ad obtinendum finem, quem sibi præfixere, de quibus erit sermo annis sequentibus.

7. Nec minor metus nostro Præposito Generali, qui Romæ conterritus à Pontifice imperavit Provinciali, sine mora persolveret, quando suæ Sanctitatis severum urgeret imperium, & minæ, quæ sine gravissimo Societatis damno eludi non poterant. Ad hæc Provincialis: si obsequeretur, exterminandum se à Rege, ac de Lusitania voce præconis ejiciendum: se gravari senectute, adeoque ineptum esse ad tam duras peregrinationes subeundas; nec teneri parere cum tanto onere: proinde bono est animo; DEum, & Regem consulturos rebus nostris. Si tantisper compressum flumen.

8. Magna subsidia concessit Provincia transmarinis missionibus. Septendecim, relicta patriâ, solverunt ad Indiam, duo tantum Lusitani non erant. Præfuit P. Ludovicus Coëlius, qui ex India venerat de more nostro Romanam accessurus Procurator. Paulo minoribus auxiliis Maranonis succursum est. Duodecimum explebant numerum. Uno dempto, cæteri Lusitani. Regebat Emmanuel Saraiva ex Brasilia cum potestate Visitatoris.

9. A Patribus Emmanuele Pina, & Marcellino Costa Tertiariis excursio habita est per oppida, & pagos Tago vicinos. Contigere præter res consuetas nonnulla narrationis digna. Factum initium ex oppido Sacavemo, perventum

Profecti ad
Indiam, &
Maranoniam.

Missiones in
regno.

tum est ad Alenquerium, inde flexa domum via. Quatuor supra triginta dictæ ad populum conciones, catecheses quatuor & viginti. Absidebant audiendis confessionibus ad primam, & secundam horam post meridiem, vespere, & nocte. Honestissima puella à sexennio consueverat de genibus recitare Litanias, & coronam B. Virginis. Ab adolescentibus protervis sæpe incalsum tentatus ejus pudor. Vim inferre parati abdunt se noctu intra septum domus, præstolantes egressuram quæsitum ligna accendendo igni, antelucano tempore. Non secus evenit. Ubi viderunt, exclamant: hæc est, en præda in manibus. Ad has voces cohorrui, verso corde, & vocibus ad Cælum: O mea, inquit, matercula (sic nominant illic ob parvulam effigiem) sanctissima de Carmelo, ferto suppetias miseræ ancillæ tuæ; adesto sanctissimum Sacramentum. Sub has voces ante se conspicit geminam faciem, & inter lumina Virginem sibi dicentem: *Fac, quod facis, ne metuas, nihil nocebum.* Territi adolescentes pavore occulto, Cedamus, ajunt, nam perdimus operam. Ligna collegit, geminâ luce, & Virgine præsentem, quoadusque domum recepta, obseravit ostium.

10. Metuendus fuit obitus cujusdam viri locupletis. Erat illi consuetudo cum fæmina, quam per famulum accersiri jussit. Hic sanctis ut erat imbutus moribus, rogo, inquit, mihi mandes alia, quæ DEum non offendunt; non exequar. Misso alio, qui paruit, fæmina domum conducta. Die sequenti herus cum famulis, domi relicta pellice, nescio, quid acturus negotii progreditur in aliud oppidum. In itinere subitanæ correptus morte interit. Nigrescebat facies, & corpus totum inibat æthiopsis. Tetrum spectaculum famulos horrore complet. Curant nemini visum humo condi. Credunt indubii tristissimas flammæ, quibus inurebatur anima, suo fumo deturpasse corpus fæditissimum. Hæc recens contigerant, multoque usui Evangelicis erant operariis cum ad animos ex re incitandos, tum ad non parcendum labori, qui prodesset liberandis proximis ab exitu infelice.

Mors functa.

11. Multum in oppido quodam D. Xaverius colebatur. Pulcherrimum s. Xaverius erat Divi simulacrum; ideo Patres indignati, quod pes dexter sic esset corrosus, ut quid indecens appareret. Rem improbantibus responsum est, totum simulacrum, nisi vigilans impediret cura, jam in pulverem fuisse conterendum; quod talis pulvis soleret febres extinguere. Unde cum labore arcebatur populus.

12. Inter defunctos solum inveni referendum Dominicum Riberium Coadjutorem. Illi patria fuit Turris de Avibus in Vifensi dioecesi. Obivit Scalabis 22. Maji. Vivebat tam sanctè, ut affirmaret suo Confessario, sibi de salute sua æterna tantam esse securitatem, quanta apud mortales posset reperiri. Hanc sibi natam ex perseverantia in Societate; & quod sibi S. Parens Ignatius sereno, ac læto vultu apparuerit. Hæc ille in morbo postremo.

Moritur Dominicus Riberius.

Annus 1704. Soc. 165.

1. Ingredimur Europæ, & cum primis Lusitaniæ fatalem annum. Postquam in tuto fuit Archithalassus Castellæ & Legionis, ut antè diximus, cœpit metuendum concipi fulmen. Siquidem cum Germania, Sabaudia, Hollandia, Anglia, etiam Lusitania in Societatem armorum concessit. Omnes eò tendebant, ut Hispaniæ solio, & scepro spoliantes Philippum V. sufficerent ejus locò Carolum Leopoldi Imperatoris filium secundogenitum. Cunctis in tantam rem dispositis, quoniam convenerat vim belli per Lusitaniam inferri, 7. Martii Ulyssiponensem tenuit portum classis potentissima, viris, & armis referta, in qua Serenissimus Austriæ Archidux Carolus, dictus hoc nomine tertius Rex Catholicus, ferebatur. Ut sibi esset à Confessionibus, secum duxit nostrum P. Andream Pauer, multi exempli virum. Accessit P. Josephus Cressa natione Bohemus,

Venit Ulyssiponem Carolus filius Imperatoris Leopoldi.